

KINGSRØDKROKEN FØR OG NÅ

Varteig Historielags vandring 5, september 2015

HØSTVANDRING I KINGSRØD-KROKEN

Dette heftet er laget i forbindelse med at Varteig Historielag arrangerer sin årlige høstvandring i Kingsrød-kroken lørdag 5. september.

Turen starter i «Det mørke hølet» på Nipaveien og går derfra til Trettedalen - Kingsrød(bråten) –Fossbekk – Kingsrød-Kingsrødtangen - Moen og tilslutt Tomta

Jeg håper alle vil få en fin tur i dette landskapet.

Kingsrød den 4.september 2015

God tur

Yngvar Vilhelm Kingsrød

Trettedalen (Mariedalen)

Vi ser i dag i den delen som kalles Mariedalen. Der er det rester etter en liten plass. Her bodde Nils Eriksen (f.1859). Han var skomaker og gift med Anne Marie Andersdatter. Det var hun som ga stedet navnet Mariedalen.

Man kan se tydelige rester av kjelleren under en stor gran. Edmund Kingsrød fortalte at de gjemte poteter i denne kjelleren under siste krig .

Bilde: Fra hovedhuset vi ser rester av kjelleren

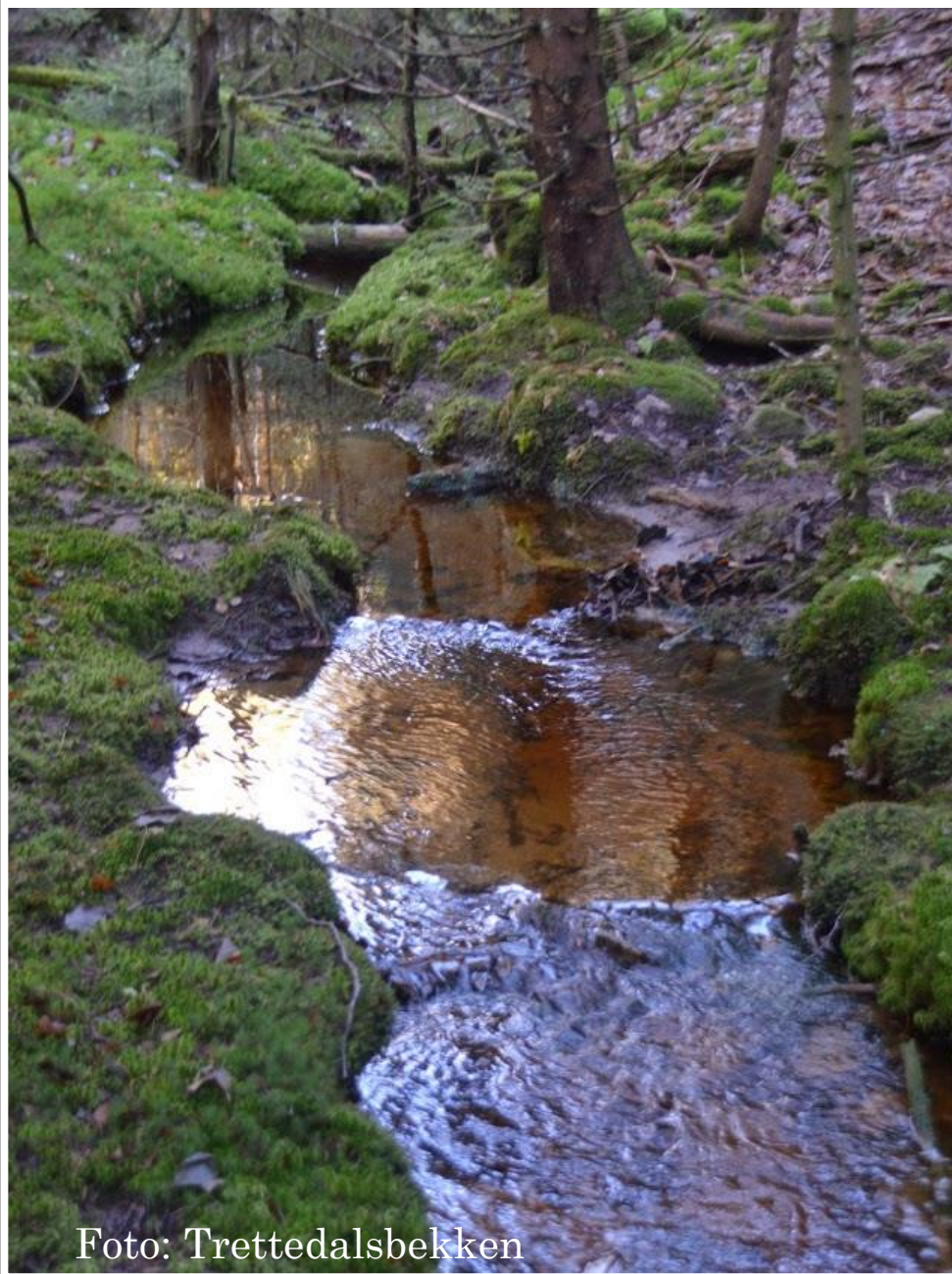

Foto: Trettedalsbekken

Mette Kingsrød(1949`) ved muligens Varteigs største gran

Trettedalen

Dalen ligger langs en liten bekk nord for Kingsrød. Dalen kjennetegnes nå av en eldre blandingsskog dekket av ormestamp og bregner. Varteigboka sier at det er trolldom og unaturlige ting knyttet til stedet. Noe av årsaken til det, er de mange steinblokkene som har ramlet ut fra Trettedalsfjellet. De lager huler og skaper en skummel stemning. Varteigboka forteller at her ble Bergmannen sett av Ola Enersen .

KINGSRØD GÅRDSNR 53 BR. 4

- Kingsrød(bråten) nyrestaurert i 2011-15

Flyfoto 1954

Kingsrødbråten .

Gården ble skilt ut som eget bruk i 1854 fra Kingsrød gnr 53. brnr 1 og ble gnr 53. brnr 4

Eiere: Syver Andreassen (1932 - 83) fra Skiptvet, gift med Anne Eriksdatter (født 1822), var i 1865. I 1887 overtok sønnen Edvard Syversen (1852 - 97) og i 1903 enken Bolette Syversen.

Deres sønn Karl Syversen Kingsrød(f.1882) overtok gården i 1921

Hans sønn, Edmund Kingsrød (f.1916), gift med Dagmar (f.Stakseth) overtok etter sin far
Fra 1982 overtok hans bror Sverre f.(1920)
Eier i dag: Terje og Heidi Mathisen

Gården 1942

Innmark 40 dekar, slåtte- og beiteland 5 dekar. 1 hest, 3 storfe, 2 ungfø, 1 gris og 70 fjærfø.

Gården 1987

Innmark 45 dekar, prod. Skog 45 da.
Korn/høyproduksjon.

Våningshus bygd i 1835, stall og fjøs 1929, vedskjul og hønsehus i 1948

Edmund, Dagmar Mette og lille Magnus klare til potetsetting 1977

Edmund Kingsrød (f.1916) gift med Dagmar (f.Stakseth)

Edmund Kingsrød arbeidet på Hafslund karbitfabrikk inntil han ble pensjonert. Ved siden av drev han med korn, gris og høns. Han hadde et godt lag med hest. Hestene var i flittig bruk. Han deltok også i travløp med hesten Kingsbrun, hvor den gjorde det godt. Edmund huskes spesielt godt for sitt usedvanlige håndlag med barn. Han tok seg tid til alle barn, som kom på besøk, Han lærte dem praktiske ting og hadde alltid noe godt å by på.

Admiral-sommerfuglen vandrer fra sydlige deler av Europa og kommer nordover til oss om sommeren og høsten. Sommerfuglen lever på nesleplanter, men kan ikke overleve verken som egg eller larve i Norge. Her fotografert på Fossebekk

Bruksnr. 5 kalt Fossebekk

Dette er en liten plass like sør for Kingsrødbråten.

Skilt ut som eget bruk i 1870

På dette stedet bodde Hans Eriksen (f.1830) gift i 1857 med Margrete Andersdatter Fossebekk(f.1835).Han kalles forpakter.

Dagny Kingsrød forteller om en mann de kalte «Fossbekken», som besøkte stedet hver sommer i 1920 årene. Rester kan sees etter hustomt samt prydh/hekk busker. Huset var av tømmer og skal i følge Edmund Kingsrød ha blitt revet og flyttet til byen ved brannstasjonen.

KINGSRØD 53 BR,NR 1

Kingsrød gård ligger sydvest i Varteig ved elveløpet Nipa, som utgjør en del av Glomma.

Navnet Kingsrød er i følge Varteig-boka forklart med hvordan landskapet danner en utstikker i Nipa. Landskapet likner på en jernkrampe som stikker ut med viker på to sider., *King* betyr *kengr*, *jernkrampe* eller i overført betydning bukt eller vik. *Rød* eller *Rud* kommer er avledet av ordet *rydning*. Rød/Rud skriver seg ofte fra plasser som ble ryddet før år 1380.

Til sammen ga det navnet *Kings-rød*. Gården nevnes første gangen under Varteig kirkes gods 1397-1400 i biskop Øistein's jordebok under navnet Kængsrud.

Min Datter Olga Olses
er født paa Gaarden
Kingsrød den 13 Februar
og Døbt den 15 April 1894
Min Søn Ole Olses
er født paa Gaarden
Kingsrød den 9 Mai
og Døbt den 10 Juli 1898
Ole Kristoffersen
Kingsrød døde den
4 Novembren og
Begravet den 12 03 Star
husmed 1899
Født den 26 Oktober
1830 paa Gaarden
Kingsrød i Varteig

Bilde: Klipp fra slektsbibel

De som bodde her av Yngvar Kingsrøds forfedre:

Ole Kristoffersen (f. 1836- d. 1899) gift med
Anne Andersdatter (f. 1840- d. 1883) sønn av
Kristoffer Larsen fra Nipeholmen /Galteryggen.

De hadde 4 barn.

Ole giftet seg på nytt i 1885 med Karen Johanne
Iversdatter (f. 1852- d. 1927) de hadde også 4
barn. Yngste sønnen Ole var bare vel 1. år når
faren døde.

Karen klarte å berge gården og sørge for barna
som enke. Karen kom fra Tippa, en svært liten
plass i Rakkestad. Der lærte hun hardt arbeid og
nøysomhet. Dette kom godt med når hun ble
alene.

Faren Iver Eriksen (f. 1821) flyttet også til gården
og hjalp til.

Eldste sønnen, Johan gikk til Borregaard og søkte
arbeide med de samme skolen var slutt og fikk
arbeid. Etterhvert fulgte de andre brødrene hans
eksempel. Alle var med på å forsørget familien.

Dette førte til at det gamle hovedhuset fra 1872
eller tidligere, ble påbygget i 1908, nytt
bryggerhus 1907, vognskul 1911, fjøs og stall i
1927.

Foto: Karl og Ragna Kingsrød sammen med datteren Dagny(1920) til høyre.

Dagny Kingsrød Fredriksen (f.1916 d. 2011) forteller:

Om sommeren flytta vi ut i bryggerhuset og bodde der . Her hadde vi også bakerovnen som vi bakte brødet i . Vi baka mest grislet brød. Til pålegg hadde vi hvitost og sukker. Middagen var bra, vi brukte kjøtt, gjedde, vilt og høne. Til jul var det også julekake, vørtekake, hvetekake og småkaker.

Mest stas var det for oss ungene i Kingsrødkroken når Bolette på Bråten hadde vært i byen. Da kunne hun kjøpe franskbrød, som hun smurte på sirup på og deretter delte ut til oss alle sammen. Jeg vet ikke om hun tøyssa, når hun sa at hun hadde sett nissen flere ganger i åsen mellom Kingsrødgårdene. Denne åsen bærer navnet Nisseåsen

Vi hadde to brønner en til dyra og vaskevann og en til rent vann. Skulle vi ha ekstra godt vann, måtte vi gå til «Ilen» rett nord for Bråten.

Kingsrød 1924. Foran ser vi brønnen til dyra og vandringen, Dagny til venstre på bildet

Kingsrødtangen bnr 53 brnr 2 - 3

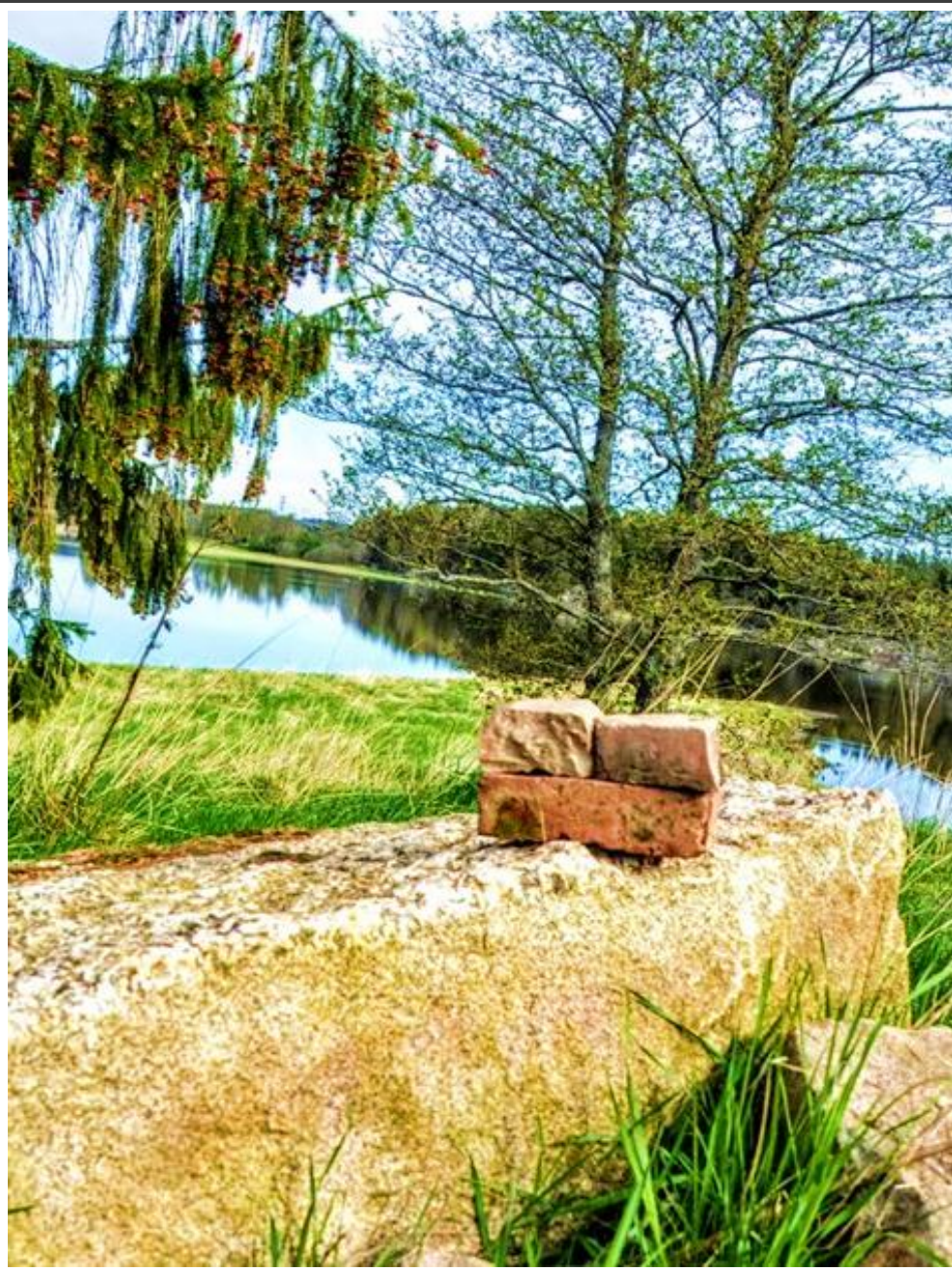

Foto: Ole Kingsrød med sin kone Aslaug og datteren Sonja bodde på Tangen tatt ca 1926

Plassen ligger pent til ved Nipa. Uthusene brant på midten av 60-tallet. Hovedhuset som var på ca 45 m² ble revet i 1967.

Det ble eget bruk i 1855. Den første kjente eieren er Christian Pedersen (født 1824) fra Glenne i Skiptvet. I 1887 står Alexander Eriksen (født 1823) som eier for begge brukene og i 1903 hans kone Ellen Marie Eriksdatter

Rester etter tegleverket

Tegleverket på Tangen

På Kingsrødtangen var det et teglverk i 1860 -1870.

Vi kjenner ikke så mye til dette, men Arnfinn Nyland, som kommer fra plassen Moen, sa at pipa på Brunsby hadde stein herfra.

Grop etter uttak av leire sees sør for jordet på Tangen,

Rester fra lager eller brennplass(bilde) er synlig vest på Tangen.

Ferdig stein ble fraktet med pram til Sarpsborg hvor den blir solgt.

Hustomta på Moen sett fra Kalvetangen

Bildet: Uthuset på Moen

Moen

Husene lå helt inne i det vi i dag kaller Moabukta. Det lå et hus og et uthus her, og bruket var en selvstendig plass som tidligere lå under Nipa. Det gikk en gang/kjerrevei fra Nipaveien ved Kingsrød og ned til Moen. Husene lå helt ved vannet, slik at båten var mest brukt til transport. Under folketellingen år 1900 bodde det 4 bofaste her.

Johan P. Sandersen. F. 1854 Dagarbeider-
Kurvemager

Elen Gundersen. F. 1858 Dagdriverkone?
Steller sitt Hus og sine Høns

Gustav Johansen. F. 1894 Sønn

Sander Johansen. F. 1897 Sønn

TOMTA

Liten plass øst for Kingsrød. I folketellingen 1801 nevnt som Tomte plats

Det ser ut at det er registrert ett hus med en etasje i 1801.

Beboere 1801:

Erich Hanssen 44 år Mand
Huusmand med jord ,

Eli Andersdatter 44 år Hans
kone

Barn:

Hans Erichsen 15år,

Eilert Erichsen 8år,

Ole Erichsen 2år,

Ingeborg Erichsdatter 11år,

Anne Erichsdatter 5

Bildet: Rester av uthuset?

Kulturlandskap på Kingsrød gård

Kingsrød gård er ett av de 100 områdene som fylkesmannens miljøvern-avdeling i 1993 vurderte som "Østfoldlandskap av regional betydning"

Eiendommen ligger gunstig til klimamessig, og vegetasjonsbildet er preget av dette.

Varmekjære trær som eik, hassel, villeple og svartor vitner om gode vekstforhold i form av næringsrikt jordmonn og gunstig klima.

Nipaelven

Båttur på Nipa utenfor Kingsrødtangen, Fra venstre i båten: Dagny F.1916 D. 2011, Johan F.1886 D.1957, Karl F.1887 D.1972, Yngvar Kingsrød F.1917 D.1940

«I årene etter konfirmasjonen i 1901, ble sommerens lørdager og søndager benyttet til turer på elven. Avholdsorganisasjoner og andre sammenslutninger hadde turer på Nipa innover til holmer og lekeplasser. Det var mange dyktige trekkspillere i Varteig den gang. Det lød trekkspillmusikk fra mange plasser innover. Folk brukte robåter og snekker, noen med hvite seil oppe. Det var liv og musikk overalt. Mange av jentene var bunadskledde. De var så flinke til å finne på morsomme leker. Leikarringer var i sving til det gryet av dag. Ja, det var liv og rørelse innover den vakre Nipaelven i de dage»

sitat Karl Kingsrød (1887-1972)

KARTUTSNIITT NEASKOGS(KULTURMINNER)

